

Куц О.Я., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н., доцент

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ДУМКА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РЕФОРМАЦІЇ

Епохи Відродження (XIV-XVII ст.) і Реформації (XVI-XVII ст.) є трансформаційними періодами в європейській історії. А саме епоха Відродження, призвела до розвитку гуманізму [1, с. 215]. Період Реформації ознаменувався глибокими змінами в релігійній, політичній та правовій сфері, закликаючи до реформи католицької церкви та породжуючи протестантизм [2, с. 24].

Тому, філософська та правова думка цих періодів має важливе значення, оскільки на її основі було сформуване розуміння права та справедливості. Як наслідок, дослідження філософсько-правової думки епох Відродження та Реформації залишається актуальним для сучасної науки.

Метою наукового дослідження є огляд філософсько-правової думки епохи Відродження та Реформації, акцентуючи увагу на найбільш значущих подіях та представниках цих періодів.

Численні вчені досліджують тему філософсько-правової думки доби Відродження та Реформації, а саме: Квентін Скіннер, Пол Ф. Грендлер, Гарольд Дж. Берман, Джон Вітте молодший, Карлос М. Н. Ейре та інші. Ці вчені зробили значний внесок у розуміння філософської та правової думки цих періодів, допомагаючи висвітлити тривалий вплив епох на сучасне право, політику та суспільство.

Епоха Відродження характеризувалася відновленням інтересу до давньогрецької та давньоримської філософії, що породило інтелектуальний рух, відомий як гуманізм. Гуманізм наголошував на людському розумі, гідності та індивідуалізмі, кидаючи виклик середньовічній схоластиці та виступаючи за повернення до класичної мудрості. Тому, потрібно розглянути ключових діячів, які зробили внесок у розвиток і поширення гуманістичних ідей [1, с. 45].

Італійський поет і вчений Франческо Петрарка, якого вважають «батьком гуманізму». Його творчість, у тому числі знаменита збірка віршів «Канцоньєри» та латиноамериканський епос «Африка», прагнула відродити літературний стиль і цінності Стародавнього Риму, а його твори мали великий вплив на розвиток гуманізму епохи Відродження.

Італійський філософ і гуманіст Джованні Піко делла Мірандола, чия

найвідоміша праця «Орація про гідність людини», була описана, як «Маніфест епохи Відродження», де автор звеличував чесноти людського інтелекту та здатність до самовдосконалення, стверджуючи, що люди займають унікальне місце у Всесвіті, здатні піднятися до висот божественного знання або опуститися в глибини матеріалізму. Його ідеї про людську гідність і силу розуму стали основою гуманістичного мислення.

Нідерландський гуманіст, теолог і вчений епохи Відродження Еразм Роттердамський відіграв вирішальну роль у розвитку гуманізму в Північній Європі. Його твір «Похвала дурості» є сатиричною критикою різних аспектів суспільства, включаючи релігійні та інтелектуальні практики, підкреслюючи необхідність повернення до справжніх християнських цінностей і мудрості стародавніх часів.

Нікколо Макіавеллі, італійський дипломат і політичний філософ, найбільш відомий своєю працею «Принц». Цей трактат містить практичні поради правителям щодо того, як здобути та зберегти владу, спираючись на історичні приклади та власний досвід Макіавеллі в політичній сфері.

Політичну філософію Макіавеллі часто описують, як прагматичну та аморальну, оскільки він стверджує, що правителі повинні надавати пріоритет стабільності та успіху своїх держав, а не дотриманню етичних чи релігійних норм [3, с. 212]. Він стверджує, що ефективний правитель повинен бути готовий діяти аморально або навіть жорстоко, коли це необхідно, а «мета виправдовує засоби». Цей відхід від традиційної християнської думки ознаменував значну зміну в розумінні ролі права та державного управління.

Англійський письменник, філософ та державний діяч Томас Мор, представив у своїй книзі «Утопія» ідеалістичне бачення суспільства. Цей твір про спільне життя, релігійну толерантність та зосередженість на освіті та добробуті громадян. Суспільство, яке він уявляв, було створене для сприяння загальному благу та вирішення проблем нерівності, корупції та соціальних заворушень.

Період Реформації, характеризувався розколом у західному християнстві. Цей процес розпочав німецький монах і теолог Мартін Лютер, коли він вивісив свої Дев'яносто п'ять тез на дверях церкви Всіх Святих у Віттенберзі в 1517 році [2, с. 143]. Цей документ критикував різні практики католицької церкви, зокрема, продаж індульгенцій, які Лютер вважав формою корупції. Ці тези викликали широкі дискусії та суперечки, що призвело до ширшого вивчення доктрини, практики та авторитету церкви.

Доктрина Лютера про два королівства мала глибокий вплив на розвиток сучасних правових систем і концепції світського правління [4, с. 64]. Виступаючи за розділення духовних і світських питань, Лютер

заклав основу для розвитку сучасної національної держави та ідеї про те, що світські уряди не повинні безпосередньо контролюватися релігійною владою. Ця ідея вплинула на розвиток принципу відділення церкви від держави в багатьох західних правових системах.

Жан Кальвін – французький теолог і реформатор, найбільш відомий своєю працею «Інститути християнської релігії». Теократичне бачення Кальвіна закликала до створення правової системи заснованої, як на біблійному законі, так і на світських статутах, з кінцевою метою створення благочестивого суспільства [4, с. 101].

Думки Кальвіна також зробили внесок у розвиток сучасних концепцій права, справедливості та індивідуальних прав [4, с. 106]. Його наголос на верховенстві права та важливості впорядкованого суспільства вплинув на пізніших політичних теоретиків і допоміг сформувати основи сучасних західних правових систем. Крім того, зосередженість Кальвіна на пріоритеті індивідуального сумління в питаннях віри заклала основу для розвитку концепції індивідуальних прав і релігійної свободи.

Отже, протягом епох Відродження та Реформації формувалася філософська та правова думка. Епоха Відродження була відзначена появою гуманізму. Під час періоду Реформації правова думка була трансформована у теократичне бачення суспільства, поєднуючи релігійний і світський закон у прагненні до благочестивого суспільства. Тому філософсько-правова думка того часу досі продовжує впливати на сучасний право-філософський дискурс.

Література

1. Burke P. The Italian Renaissance: Culture and Society in Italy. *Princeton University Press*. 2013. P. 326.
2. Oberman H.A. The Impact of the Reformation: Essays. Wm. B. *Eerdmans Publishing*. 1989. P. 309.
3. Skinner Q. The Foundations of Modern Political Thought: Volume 1, The Renaissance. *Cambridge University Press*. 1978. P. 330.
4. Witte J. Law and Protestantism: The Legal Teachings of the Lutheran Reformation. *Cambridge University Press*. 2002. P. 337.